

Kansrekening voor EL (153006)
Woensdag 28 januari 2009 van 9.00-12.00 uur

Dit tentamen bestaat uit 5 opgaven, een formuleblok en een tabel van de $N(0, 1)$ -verdeling.
Vermeld uw studentnummer op werk en tentamenbriefje.

- 3 1. a. De stochastische variabele X is exponentieel verdeeld met $EX = 5$.
Bepaal de kansdichtheid van $\ln(X)$.
- 3 b. Om de tegenvallende resultaten bij het eindexamen wiskunde te verbeteren, wordt een nieuwe lesmethode ontwikkeld. Alvorens deze methode algemeen in te voeren, krijgt gedurende een jaar 10% van de leerlingen les volgens deze methode. Na dit jaar blijkt dat bij de nieuwe methode 90% van de leerlingen een voldoende heeft gehaald. In totaal blijkt 60% van de leerlingen een voldoende te hebben gehaald. We komen een leerling tegen en horen dat hij een voldoende heeft gehaald. Wat is de kans dat deze leerling volgens de oude methode les heeft gehad?
2. In een hoed zitten 10 knikkers: één met nummer 1, twee met nummer 2, drie met nummer 3 en vier met nummer 4. Aselect en zonder terugleggen worden er drie knikkers één voor één uit de hoed getrokken.
- 1 a. Bepaal de kans dat de derde getrokken knikker nummer 2 heeft.
- 2 b. Geef een uitdrukking voor de kans dat de derde getrokken knikker een hoger nummer heeft dan de eerste twee getrokken knikkers.
- 3 c. Zij X het hoogste getrokken nummer. Geef de kansverdeling van X en de verwachtingswaarde EX .
3. Gegeven is dat X en Y een simultane kansfunctie hebben die wordt gegeven door $P(X = i \text{ en } Y = j) = (\frac{1}{2})^{j+2}$ voor $j = i, i + 1, \dots$ en $i = 0, 1, \dots$.
- 2 a. Bepaal de marginale kansfunctie van X .
- 2 b. Bepaal $P(X = Y)$.
4. Gegeven zijn de stochastische variabelen X en Y met simultane kansdichtheid
- $$f_{X,Y}(u, v) = \begin{cases} u & 0 \leq u \leq 1 \text{ en } 0 \leq v \leq 2 \\ 0, & \text{elders} \end{cases}$$
- 1 a. Bepaal $f_X(u)$, de marginale kansdichtheid van X .
- 2 b. Zijn X en Y onafhankelijk? (Motiveer uw antwoord)
- 2 c. Geef de definitie van $\rho(X, Y)$ en bepaal $\rho(X, Y)$.

5. Op een productie-afdeling in een fabriek worden acht uur per dag apparaten gemaakt. Het assembleren van zo'n apparaat kost 3 tot 11 minuten. We nemen daarbij aan dat X_i , de assemblageduur van apparaat 'i', uniform verdeeld is op het interval $[3,11]$ en dat de assemblageduren onderling onafhankelijk zijn. De totale assemblagetijd van n producten geven we aan met S_n (dus $S_n = \sum_{i=1}^n X_i$).

2

a. Bepaal EX_1 en $\text{var}(X_1)$.

Als het vorige onderdeel niet is gelukt, neem dan in de rest van het vraagstuk aan dat $EX_1 = 8$ en $\text{var}(X_1) = 12$.

2

b. Druk $E(S_n)$ en $\text{var}(S_n)$ uit in n .

2

c. Bepaal $\rho(S_n, S_{n+1})$.

3

d. De directie besluit dat een productie van 65 apparaten per dag (van 8 uur werken) wel genoeg is. Zij geven de werknemers dan ook vrij als dit streefaantal bereikt is. Benader de kans dat de werknemers op een willekeurige dag vroeger naar huis mogen in termen van de standaardnormale verdelingsfunctie $\Phi(t)$ met $t \geq 0$.

Normering:

1	2	3	4	5	Totaal
a b	a b c	a b	a b c	a b c d	
3 3	1 2 3	2 2	1 2 2	2 2 2 3	30

$$\text{cijfer} = 1 + 3 \frac{\text{aantal behaalde punten}}{10} \text{ (afgerond)}$$

Formules

Hypergeometrische verdeling: $\text{var}(X) = n \frac{R}{N} \left(1 - \frac{R}{N}\right) \frac{N-n}{N-1}$

Geometrische verdeling: $\text{var}(X) = \frac{1-p}{p^2}$

Erlang verdeling: $f_X(x) = \frac{\lambda(\lambda x)^{n-1} e^{-\lambda x}}{(n-1)!} \quad (x \geq 0)$

Standaardnormale verdeling

De tabel geeft de verdelingsfunctie Φ voor een $N(0, 1)$ -verdeelde toevalsvariabele Z .

$$\Phi(z) = P(Z \leq z) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^z e^{-x^2/2} dx.$$

De laatste kolom geeft de dichtheid ϕ van de $N(0, 1)$ -verdeling.

z	.00	.01	.02	.03	.04	.05	.06	.07	.08	.09	$\phi(z)$
0.0	5000	5040	5080	5120	5160	5199	5239	5279	5319	5359	0.3989
0.1	5398	5438	5478	5517	5557	5596	5636	5675	5714	5753	0.3970
0.2	5793	5832	5871	5910	5948	5987	6026	6064	6103	6141	0.3910
0.3	6179	6217	6255	6293	6331	6368	6406	6443	6480	6517	0.3814
0.4	6554	6591	6628	6664	6700	6736	6772	6808	6844	6879	0.3683
0.5	6915	6950	6985	7019	7054	7088	7123	7157	7190	7224	0.3521
0.6	7257	7291	7324	7357	7389	7422	7454	7486	7517	7549	0.3332
0.7	7580	7611	7642	7673	7704	7734	7764	7794	7823	7852	0.3123
0.8	7881	7910	7939	7967	7995	8023	8051	8078	8106	8133	0.2897
0.9	8159	8186	8212	8238	8264	8289	8315	8340	8365	8389	0.2661
1.0	8413	8438	8461	8485	8508	8531	8554	8577	8599	8621	0.2420
1.1	8643	8665	8686	8708	8729	8749	8770	8790	8810	8830	0.2179
1.2	8849	8869	8888	8907	8925	8944	8962	8980	8997	9015	0.1942
1.3	9032	9049	9066	9082	9099	9115	9131	9147	9162	9177	0.1714
1.4	9192	9207	9222	9236	9251	9265	9279	9292	9306	9319	0.1497
1.5	9332	9345	9357	9370	9382	9394	9406	9418	9429	9441	0.1295
1.6	9452	9463	9474	9484	9495	9505	9515	9525	9535	9545	0.1109
1.7	9554	9564	9573	9582	9591	9599	9608	9616	9625	9633	0.0940
1.8	9641	9649	9656	9664	9671	9678	9686	9693	9699	9706	0.0790
1.9	9713	9719	9726	9732	9738	9744	9750	9756	9761	9767	0.0656
2.0	9772	9778	9783	9788	9793	9798	9803	9808	9812	9817	0.0540
2.1	9821	9826	9830	9834	9838	9842	9846	9850	9854	9857	0.0440
2.2	9861	9864	9868	9871	9875	9878	9881	9884	9887	9890	0.0355
2.3	9893	9896	9898	9901	9904	9906	9909	9911	9913	9916	0.0283
2.4	9918	9920	9922	9925	9927	9929	9931	9932	9934	9936	0.0224
2.5	9938	9940	9941	9943	9945	9946	9948	9949	9951	9952	0.0175
2.6	9953	9955	9956	9957	9959	9960	9961	9962	9963	9964	0.0136
2.7	9965	9966	9967	9968	9969	9970	9971	9972	9973	9974	0.0104
2.8	9974	9975	9976	9977	9977	9978	9979	9979	9980	9981	0.0079
2.9	9981	9982	9982	9983	9984	9984	9985	9985	9986	9986	0.0060
3.0	9987	9987	9987	9988	9988	9989	9989	9989	9990	9990	0.0044
3.1	9990	9991	9991	9991	9992	9992	9992	9992	9993	9993	0.0033
3.2	9993	9993	9994	9994	9994	9994	9994	9995	9995	9995	0.0024
3.3	9995	9995	9995	9996	9996	9996	9996	9996	9996	9997	0.0017
3.4	9997	9997	9997	9997	9997	9997	9997	9997	9997	9998	0.0012
3.5	9998	9998	9998	9998	9998	9998	9998	9998	9998	9998	0.0009
3.6	9998	9998	9999	9999	9999	9999	9999	9999	9999	9999	0.0006

Voorbeeld: $\Phi(1.65) = P(Z \leq 1.65) = 0.9505$